

Revals stadsarkiv återlämnas till Tallinn

I januari detta år besökte professor Raimo Pullat från stadsarkivet i Tallinn Helsingfors för att informera om återbördandet av de delar av Revals stadsarkiv som befunnit sig i Tyskland.

För den finländska medeltids- och 1500-tals forskningen spelar Revals stadsarkiv en central roll. Exempelvis finns de äldsta kända finska landskapssigillerna där.¹ Trots dåliga utrymmen under tidigare århundraden är arkivet omfattande, exempelvis under första världskriget flyttades det till Moskva där det i fem års tid låg nerpackat i 87 kistor. I mars 1944 skadades det av bombningar och i juni samma år evakuerade tyskarna 60 % av arkivet. Handlingarna fördes bland annat via Riga, Libau och Helmstadt till Göttingen. Dit anlände de i april 1953 och kom att ingå i det nybildade Staatliches Archivlager. Omkring ett halvt år senare öppnades arkivet för forskarna och under åren i Göttingen utfördes omfattande mikrofilmningar. Åren 1978/79 omorganiserades Staatliches Archivlager. De arkiv som hade preussisk proveniens flyttades till Berlin-Dahlem och resten till Bundesarchiv i Koblenz.

Redan år 1956 inledde Sovjets ambassad förhandlingar om att få tillbaka arkivet till Tallinn. Kanske främst beroende på det politiska klimatet blev processen lång och besvärlig. Enligt det beslut som nu har fattats är återbördandet av Revals stadsarkiv en del av ett större paket. Stadsarkiven från Lübeck, Hamburg och Bremen återbördas från Moskva och transaktionerna skall vara slutförda före oktober 1990.

Det finns flera kataloger över arkivet. Gottfrid Hansen utgav redan år 1896 den första som omfattar hela arkivet. En ny omarbetad upplaga utkom åren 1924–1926.² Den ger fortfarande den bästa helhetsbilden av arkivet. För de 180 hyllmeter som fördes till Göttingen har flera specialförteckningar utarbetats.

I arkivet finns en omfattande serie av "stadsböcker" från och med år 1312. Den äldsta tänkeboken är från 1333–1373 och de äldsta missiverna från 1385–1419. Rådsprotokollen finns bevarade från och med år 1526 och är indelade i protocollum privatum och protocollum publicum. I arkivet finns också de olika gillenas protokoll och

¹ Ludwig Biewer, 'Die älteste Siegel Finnlands', *Geschichte und ihre Quellen. Festschrift für Friedrich Hausman zum 70. Geburtstag.*

² G. Hansen & O. Greiffenhagen, *Katalog des Revaler Stadtarchivs, Reval 1924–1926.*

en omfattande serie med handlingar som berör stadens finanser från och med år 1363. I serien bouppteckningar är de äldsta från år 1530, men speciellt givande är de många bouppteckningarna från 1600-talet. Också många av de viktigaste handelshusens handlingar har bevarats. Som exempel kan nämnas bröderna Veckinghusen, Lütke von Menden, Helmich Ficke, Benedix von Schloten och många fler. De äldsta skepplistorna är från första hälften av 1400-talet och speciellt rikligt är materialet från 1600- och 1700-talet. Arkivet har ordnats med särskilda serier som Finnland, Suecica, Polonica, Rossica, Danica m.m. men givetvis ingår handlingar med betydelse för Finlands historia i många andra serier.

Den del av arkivet som fördes till Tyskland mikrofilmades där och filmerna har delvis anskaffats till riksarkivet i Helsingfors. Redan på 1930-talet togs fotostater på vissa, mycket begränsade, delar av arkivet för det finländska riksarkivets räkning.

Stadsarkivet i Tallinn har mycket fina utrymmen i tre nyrestaureerade hus. Besluten om en utländsk forskare ska få tillgång till handlingarna fattas numera på platsen och inte i Moskva. Det innebär i praktiken att ett betydande byråkratiskt problem har minimerats.

Lena Törnblom

Finland och Polen i det ryska riket

Åtminstone sedan U.L. Lehtonens forskning har det funnits en benägenhet att jämföra och jämföra Polens och Finlands ställning inom det ryska riket före 1917. Även om olikheterna är påfallande finns det också paralleller. Överväganden av detta slag motiverade School of Slavonic and East European Studies att arrangera konferensen "Finland and Poland in the Russian Empire. A Comparative Study of Contacts, Attitudes and Perceptions 1700–1917" som hölls i London den 13–17 december 1917 i en atmosfär som präglades av de pågående förändringarna i Europa. Ordförande för organisationskommittén var Michael Branch, Finland representerades av Osmo Jussila och Polen av Antonin Maçzak. Konferensen var uppbyggd med föredrag från vardera landet. Den ryska synpunkten kom i någon mån att lysa med sin frånvaro eftersom de inbjudna föredragshållarna från Sovjetunionen behandlade ämnen som var relativt perifera för huvudproblematiken.